

- MOORE, KEVIN E. 2006: Space-to-time mappings and temporal concepts. – *Cognitive Linguistics* 17 s. 199–244.
- 2014: *The spatial language of time. Metaphor, metonymy, and frames of reference*. Amsterdam: John Benjamins.
- MÖTTÖNEN, TAPANI 2016: *Construal in expression. An intersubjective approach to cognitive grammar*. University of Helsinki 2016. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-1902-5>.
- PIAGET, JEAN 1959: *The language and thought of the child*. London: Routledge & Kegan Paul.
- 1962: *Play, dreams and imitation in childhood*. New York, NY: The Norton Library.
- 1979: Schemes of action and language learning. – Massimo Piattelli-Palmarini (toim.), *Language and learning. The debate between Jean Piaget and Noam Chomsky* s. 164–167. London: Routledge & Kegan Paul.
- STERN, DANIEL N. 1985: *The interpersonal world of the infant*. London: Karnac Books.
- TOMASELLO, MICHAEL 2003. *Constructing a language. A usage-based theory of language acquisition*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- VYGOTSKY, LEV 1962 [1934]: *Thought and language*. Cambridge: The MIT Press.
- WEIST, RICHARD M. 2002: Temporal and spatial concepts in child language. Conventional and configurational. – *Journal of Psycholinguistic Research* 31 s. 195–210.

Konstruktiotutkimus tavan infinitiiveistä

Markus Hamunen: *Tavattomat infinitiivit. Eräiden myötätapahtumisen infinitiivirakenteiden konstruktiokielioppia suomen murteissa*. Helsinki: Helsingin yliopisto 2019. Johdanto 139 s. ja neljä artikkelia. ISBN 978-951-51-5203-9. Väitöskirjan johdanto on luettavissa osoitteessa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-5203-9>.

Viimeaikaisessa fennistiikassa on ollut nähtävissä kasvava kiinnostus teoriapainotteiseen semanttis-kieliopilliseen tutkimukseen. Tähän rintamaan liittyy myös Markus Hamunen väitöstudiumuksellaan. Hamusen tutkimus käsittelee neljää suomen kielen infinitiivirakennetta konstruktiokieliopin näkökulmasta. Tutkimuskohdeena ovat niin kutsuttu koloratiivikonstruktio (esim. *juosta jolkuttaa*), E-infinitiivin instruktiiivi (*juoksee jolkuttaen*), MA-infinitiivin adessiivi (*juoksee jolkutamalla*) sekä MA-infinitiivin abessiivi

(*juoksee jolkuttamatta*). Hieman yleistäen rakenteiden voi sanoa kuvaavan sitä, miten jokin tapahtuu.

Hamusen tutkimusaineisto pohjautuu suomen murteisiin, ja se on koottu Lauseopin arkiston, Digitaalisen muotoopin arkiston sekä *Suomen murteiden sanakirjan* materiaaleista. Aineistoa on tuhansia esimerkkejä, mikä on tutkimusasetelmaan ja tutkimuskysymyksiin nähden hyvinkin riittävästi. Vaikka työn alaotsikossa on maininta suomen murteista ja tekijä sanoo aineiston tarjoavan ikkunan valittujen infinitiivirakenteiden käyttöön puhutussa suomessa, ei tutkimus ole varsinaista murteentutkimusta ainakaan perinteisessä dialektologisessa mielessä eikä liioin nykyisen suomen puhekielen rakenteiden selvittämistäkään. Sen sijaan Hamunen selvittää tarkastelemisensä rakenteiden merkitystä, käyttöä ja kirjoja vanhoissa kansanmurteissa. Var-

sinkin koloratiivikonstruktion käsittelyyn murreaineisto onkin mitä sopivin materiaali, niin monimuotoista on rakenteen murrekäyttö.

Väitöstutkimus on muodoltaan artikkelikokoelma. Siihen kuuluu alun johdanto-osa sekä neljä tutkimusartikkelia, jotka on julkaistu alan keskeisissä lehdissä ja eräässä artikkelikokoelmassa. Osajulkaisut valottavat tutkimuksen teemaa eri näkökulmista ja muodostavat toimivan ja hallitun kokonaisuuden. Työn alkuosan osuus, ”johdatus”, on lajissaan poikkeuksellisen seikkaperäinen ja laaja, kaikkiaan 139 sivua. Siinä tutkija käsittelee totuttuun tapaan työnsä taustaa eli muun muassa teoriakehystä, metodia ja aineistoa sekä työn keskeisiä tuloksia ja niiden laajempaa merkitystä. Johdatuksessa olisi ollut tiivistämisen varaakin, ja paikka paikoin asian käsittelyn yhteys itse tutkimuskohteeseen jää aika ohueksi. Tavanomaisesta poikkeavaa lienee se, että alkuosuuden lopussa Hamunen käsittelee kutakin osajulkaisua myös kriittisessä valossa, ikään kuin omana opponenttinaan toimien.

Väitöskirjan neljästä artikkelista kolme on julkaistu suomeksi Suomessa (ks. Hamunen 2012, 2017a, 2018). Näissä näkökulma aiheeseen on synkroninen. Sen sijaan kokoelman neljäs artikkeli on englanninkielinen (ks. Hamunen 2017b), ja siinä ote vaihtuu diakroniseksi.

Hamusen tutkimuksen tavoitteet voi tiivistää kolmeen kohtaan. Tutkimuksessa selvitetään ensinnäkin, millainen merkitys kullakin tarkasteltavalla rakenteella on. Toiseksi tutkitaan sitä, millaisia rakenteet ovat infiniittisinä muotoina. Lopuksi etsitään vastausta kysymykseen, miten konstruktiokielioppi soveltuu näiden – lauseessa vapaina määritteinä eli adjunkteina toimivien adverbialien – analysoimiseen ja kuvaamiseen. Tutkimuskysymykset ovat suhteellisen laajoja ja vaikeitakin, ja tutkimusasetelmaa voikin pitää kunnianhimoisena. Tutkimus-

ongelma on kuitenkin järkevästi rajattu ja hyvin perusteltu, minkä ansiosta työ muodostaa toimivan kokonaisuuden.

Koska tutkimus käsittelee tapaa ilmaisevia rakenteita, Hamusen työhönsä valitsema nimi, *Tavattomat infinitiivit*, saattaa herättää kysymyksiä. Voisi nimittäin ajatella, että osuvampi nimi työlle olisi vaikka *Tavalliset infinitiivit*. Hamunen kuitenkin perustelee nimenvälintaansa yhtäältä sillä, että hänen tarkastelemansa rakenteet ovat tutkimusaineistossa suhteellisen harvinaisia (s. 16), ja toisaalta sillä, että infinitiivien inherentti merkitys ei oikeastaan olekaan tapa, vaan tapa on ainoastaan yksi rakenteiden kontekstissa muodostuvista merkityksistä (s. 15).

Teoreettista kehittelyä

Kuten jo asetetuista tutkimuskysymyksistä voi huomata, Hamusen tutkimusasetelma on hyvin teoreettinen ja edellyttää tutkijalta vankkaa alan tuntemusta. Väitöskirja osoittaaakin, että Hamunen on hyvin perehtynyt siihen taustakirjallisuuteen, jota hänen tutkimusalaltaan on julkaistu. Tältä osin työtä on vaikea moittia. Työn teoreettisena kehyksenä on etupäässä konstruktiokielioppi. Hamusen ote on johdonmukainen, asiantunteva ja syvälinen. Esimerkiksi adjunktin ja argumentin käsitteet ovat Hamusen työssä keskeisiä. Niiden välinen rajankäynti on mielenkiintoinen ja suorastaan klassinen kieliteoreettinen kysymys, jossa semantiikka ja syntaksi kohtaavat. Johdanto-osassa Hamunen käsittelee teemaa ansiokkaasti muun muassa sivulta 30 alkaen. Tämä on mielenkiintoista ja asiantuntevasti kirjoitettua tekstiä. Joitakin kohtia ja valintoja lukija voi kuitenkin jäädä pohtimaan. Fennisestä näkökulmasta katsottuna tällainen seikka on se, että tekijä on päätenyt käyttämään työssään termejä *adjunkti* ja *argumentti*. Hamunen ei siis sovelle viime aikoina muun muassa *Isossa suomen kieliopissa*

(VISK 2008 [2004]) ja muutoinkin fennistiikassa suosittuja termejä *adverbiaalimäärite*, joka siis vastaa adjunktia, ja *adverbiaalitäydennys*, joka vastaa argumenttia. Adjunktin ja argumentin ovat toki yleiskielitieteellisempiä, mutta toisaalta esimerkiksi *adverbiaalimäärite*-termissä olisi se etu, että se kertoo eksplisiittisesti myös syntaktisen funktion, jossa rakenne lauseessa esiintyy.

Yksi kohta, jossa adjunktien ja argumenttien käsittelyä olisi voinut syventääkin, on polysemia. Tyypillistä on, että verbileksemit ovat pikemminkin moni- kuin yksimerkityksiä, joten polysemian vaikutus argumenttirakenteeseen ja ennen kaikkea ilmiön käsittelykonstruktiopohjaisessa merkityksen kuvauksessa olisivat ansainneet enemmänkin pohdintaa. Nyt Hamunen tyytyy vain toteamaan, että verbien polysemia vaikuttaa yksittäisten verbien argumenttirakenteeseen (s. 34). Mielenkiintoista olisi ollut tarkemmin nähdä, miten työssä kehitelty kuvausmalli käsittelisi vaikkapa hyvin polyseemisen *panna*-verbin eri merkityksiä (esim. *Keijo pani veneen talviteloille*, *Liisa pani tupakaksi*, *Pekka pani olutta*). Toinen tarkemmasta käsittelystä hyötyvä kohta olisi ollut *käyttäytyä*-verbin argumenttirakenteen analyysi. Hamunen katsoo (s. 82), että esimerkin *Keijo käyttäytyy huolitellen tiistaisin* TEN-infinitiivi (siis E-infinitiivin instruktiivi *huolitellen*) on *käyttäytyä*-verbin argumentti ja että se kuvaa käyttäytymisen tapaa. Vaikka tämä argumentti ei ole kategorialtaan täsmällisesti määrätynyt (esim. *Keijo käyttäytyy huolitellen ~ huolellisesti ~ hyvin*), se on joka tapauksessa *käyttäytyä*-verbin valenssiin kuuluva argumentti. Kuitenkin *käyttäytyä*, kuten eräät muutkin verbit, esiintyy ilman tavan argumenttia silloin, kun sen laatu on semanttisesti täsmennetty muttei eksplikoitu. Siten lause *Muistakaa sitten käyttäytyä!* tarkoittaa sitä, että kuulijoiden tulee käyttäytyä hyvin. Tämän kaltaiset tapaukset, joissa argumen-

tin kertomatta jättäminen itse asiassa spesifioi argumentin laadun (tai kategorian), Hamunen jättää huomiotta muutoin mainiossa käsittelyssään.

Hamusen asiantunteva ajattelu kirjoittaa tavan takaa lukijan pohtimaan semanttisen kuvauksen eri tapoja ja mahdollisuuksia. Yksi tällainen kohta on sivulla 46 esitetty näkemys adjunktien ja peruslauseiden käsitteellisestä vastavuoroisuudesta. Kielenulkaisen todellisuuden tapahtumat ilmenevät aina jossain ajassa ja paikassa, niillä on usein jokin tarkoitus ja seuraus, ne suoritetaan jollakin tavoin tai jollakin keinolla jne. (esim. *Liisa luki ahkerasti paksua kirjaa eilen illalla vuoteessaan oppiakseen historiaa*). Kaikkia näitä osatekijöitä ei tietenkään kuvata pelkästään argumenttien avulla. Niinpä Hamunen katsoo, että lauseiden tai argumenttirakennekonstruktioiden semantiikkaan liittyy myös adjunkteilla kuvattu merkityspotentiaali, vaikka valenssi – ainakaan perinteisessä mielessä – ei edellytä tapahtumien ymmärrettävään hahmottamiseen muuta kuin verbin täydennyksineen. Vaikka Hamunen epäilee, että adjunktien sisällyttäminen semanttiseen kuvaukseen saattaisi tehdä siitä liian rönsyilevää, itse ajatus on nähdäkseni kehittelemisen arvoinen. Millainen syntaksin ja semantiikan kuvaus saataisiinkin, jos huomiota ei kiinnitettäisi argumenttien ja adjunktien edustumiseen, vaan lähtökohdaksi valittaisiin käyttöpohjaisen kognitiivisen lingvistiikan hengessä se, miten käsitteistäjät tapaavat tietyn asiailman ilmaista?

Yksi teoriapainotteista tutkimusta tekevän fennistin ongelma on vieraskielisen, useimmiten englanninkielisen terminologian kääntäminen suomeksi. Ei ole lainkaan tavatonta, että tutkija törmää termeihin, joille ei ole tarjolla vakiintunutta suomennosta. Tällaisen ongelman kanssa painii myös Hamunen. Hän esimerkiksi soveltaa Dowty'n (2003) esittämää ajatusta, jonka mukaan sama kielelli-

nen rakenne on tapauskohtaisesti tulkittavissa argumentiksi tai adjunktiksi (s. 82). Idean englanninkielinen nimi on *dual analysis hypothesis*. Hamunen on työssään kääntänyt termin suomeksi *tupla-analyysiksi*, mitä puhekielisenä ei voi pitää kovin onnistuneena ratkaisuna (vrt. esim. *kaksoisanalyysi*). Vaikka edellä olen esitellyt joitakin työn teoreettista otetta koskevia kysymyksiä, on ilman muuta selvää, että varsinaisessa tavoitteessaan, adjunktien kuvaamisessa konstruktiokieliopin kehityksessä, Hamunen onnistuu.

Metodi ja semanttinen analyysi

Hamunen soveltaa työssään valitun teorian tarjoamia analyysivälineitä aineistoon kieli-intuition varassa. Tässä mielessä työ on metodiikaltaan aika tavanomainen aineistoesimerkein tuettu tutkimus nykysemantiikassa. Hamunen (s. 24) luonnehtii tutkimusaineiston roolia työssään siten, että ”korpusesimerkit toimivat lähinnä havaintoaineistona teoreettiselle argumentaatiolle”. Aineiston lisäksi hän on käyttänyt materiaalina oman kielitajunsa varaisia seipitteitä ja pitää tätä mahdollisena silloin, kun käytetään niin kutsuttuja selviä tapauksia. Tällaisesta rajauksesta nousee kuitenkin metodologinen kysymys: mistä yksittäinen nojatuolissaan viihtyvä tutkija voi lopulta tietää, mikä on kulloinkin selvä tapaus ja mikä ei?

Hamunen semanttinen analyysi on nähdäkseni pääosin oikeaan osuva. Paikoin tuntuu siltä, että tutkija on lukeut tarkastelemiinsa esimerkkeihin enemmän kuin niissä itse asiassa sanotaan. Esimerkiksi sivulla 127 esimerkissä *että se [Riitta] kesäkävellä rapsutteli avojalon* näkyy tutkijan mukaan asiailan käsitteistäjän lämmin suhtautuminen puheena olevaa Riittaa kohtaan. Ongelmana tällaisessa tulkinna on se, mihin kielelliseen evidenssiin väite myönteisestä suhtautumisesta lopulta perustuu. Kysymys on semanttisen tutkimuksen pätevyuden

kannalta keskeinen, sillä analyysissa olisi hyvä pyrkiä pysyttelemään siinä, mitä todella sanotaan. Muuten vaarana on se, ettei jonkin kielellisen ilmauksen tulkinna löydy rajoja mistään, minkä jälkeen oltaisiin semantiikassa aika mahdottomassa tilanteessa (ks. Onikki-Rantajääskö 2010: 61).

Koska Hamunen työ kuuluu kognitiiviskonstruktiivisen kielentutkimuksen alaan, mielenkiintoista olisi ollut myös lukea, miten tutkija käsittelee konstruktiomallillaan kielen metaforisuutta. Ainakin aineisto antaisi tähän mahdollisuuden. Muun muassa sivuilla 41–42 tutkija luonnehtii ”syömistapahtumaa” siten, että se on temporaalinen relaatio, jossa prosessi hahmottuu kahden abstraktimman entiteetin, syöjän ja syötävän, väliseksi suhteeksi. Nämä skemaattiset entiteetit muodostavat verbin rakentaman elaboraatiopohjan, jota täydentävät tähän rakenteeseen sopivat spesifimmät predikaatit. Syöjän osalta näitä voisivat olla mitkä tahansa syömiseen kykenevät elolliset oliot. Tällainen määrittely koskee toki vain konkreettista syömistä, mutta jättää esimerkin *ruoste syö rungon puhki* (s. 43) kaltaiset, jokseenkin tavanomaiset kuvaannolliset ilmaukset huomiotta.

Yksi Hamunen väitöskirjan keskeisistä teemoista ovat liikeverbit ja niiden semantiikka. Niiden tarkastelu on mielenkiintoista luettavaa ja osoittaa tekijänsä perehtyneisyyttä alan tutkimukseen. Toisaalta liikeverbiteemaa olisi ollut mahdollista syventää jo olemassa olevankin fennistisen tutkimuksen valossa (esim. Sivonen 2005: 15–16). Hamunen (s. 108) esimerkiksi katsoo, että vaikka lauseessa *Keijo tehdä huhkii näitä maatöitä* ei ole liikeverbiä, ilmaus voi siltä käsittää liikettä. Tässä yhteydessä olisi nähdäkseni voinut käsitellä liikkeen ontologiaa laajemminkin lähtien aina siitä, että varsinaista liikettäkin on monenlaista, kuten translationaalinen liike sekä liike yhdessä lokaatiossa, kuten Leonard Talmy (2000:

35–36; vrt. Pajunen 2001: 196) esittää. Yhtä lailla sanontaa olisi voinut tarkentaa sivulla 112, missä tutkija sanoo, että alkupiste ja loppupiste eivät ole väylän välttämättömiä vaan mahdollisia osia. Tarkkaan ottaen niitä ei tarvitse välttämättä kielentää, mutta ontologisesti ne kyllä kuuluvat liikkeeseen, ainakin paikanmuutosliikkeeseen.

Toinen liikeverbien analyysia koskeva kohta on sivulla 90. Esimerkkiä *Keijo juoksee kävellen* tarkastellessaan Hamunen katsoo, että lause tuntuu oudolta siksi, että molempien verbien leksikaalinen merkitys kuvaa samaa liiketyyppeä mutta erivauhtisena. Näin varmasti onkin, mutta erivauhtisuus ei liene ainoa verbien merkityksiä erottava tekijä, vaan semanttinen ero piilee suuremmalta osin liikkeen tavassa. *Kävellä*-verbin kuvaamassa liikkeessä aina jompikumpi jalka on pinnalla, siis esimerkiksi asfaltilla, kun taas juoksemisessa olennaista on se, että molemmat jalat ovat yhtä aikaa irti pinnasta. Kognitiivisen semantiikan välineistöä hyödyntäen tätä voisi kuvata myös erona konseptuaalisissa perusrelaatioissa siten, että *kävellä* edellyttää kontaktia pinnan kanssa, kun taas *juosta* sallii hetkellisen separaation. Liikkeen tavan erilaisuudesta puolestaan seuraa myös Hamusen mainitsema ero liikkeen vauhdissa.

Hamunen hyödyntää analyysissaan myös kehyssemantiikan ajatuksia. Hän katsoo, että oheisteko, jota adjunktit ilmaisevat, tuo argumenttirakennekonstruktion ulkoisen elementin, sillä infinitiivin ilmaisema tapahtuma ei useinkaan ole inherentti osa finiittiverbin kuvaamaa tapahtumakehystä. Esimerkiksi lauseessa *Keijo juoksi polulla lauseita mietiskellen* (s. 99) kehys MIETISKELLÄ ei kumpua kehysten JUOSTA sisäisestä rakenteesta tai sille tyypillisistä osista eli kehyslementeistä (toisin kuin *linkuttaen* lauseessa *Keijo juoksi polulla linkuttaen*). Tämän takia oheisteko on ulkoinen kehyslementti. Ajatus tuntuu mielek-

käältä, mutta ei liene vailla rajausongelmia. Jos oheisteko nimittäin rajataan kehysten tyypillisten elementtien avulla, tulisi pystyä perustelevaan, mihin tyypillisyyden pohjautuu. Tuleeko se esimerkiksi ilmauksen myötäesiintymisen frekvenssistä (esim. linkuttamisen maininnan yleisyys juoksemista kuvattaessa) vai asiain tilan kuvaukseen yhdistyvästä ensyklopedisesta tiedosta (esim. tietentyypit juoksemiseen yhdistyvät jalkineet)?

Koska Hamusen yhtenä tutkimuskohteena on koloratiivikonstruktio, hän käsittelee työssään odotuksen mukaisesti myös murteiden deskriptiiviverbejä. Esimerkiksi sivulla 108 tarkastelun kohteena ovat verbit *lerkettää*, *narheta* ja *kaanistaa*. Hamusen mukaan nämä edustavat jonkinlaista suhtautumista liikkeen tapaan ja murretta taitamaton puhuja ei ymmärrä erikoisia koloratiiviverbejä samalla tavoin kuin jonkin paikallismurteen äidinkielliset taitajat aikoinaan. Tästä on vaikea olla eri mieltä. On selvää, että murretta tuntemattoman on hyvin hankala eleiä mahdoton tavoittaa kaikkia merkitysvivahteita tai kaikkea mielikuvaisuutta, jota tällaiseen sanastoon liittyy. Mielenkiintoisempi kysymys on kuitenkin se, missä määrin murteen puhujatkaan erottavat deskriptiiviverbeille eri merkityksiä. Tälle sanastollehan on leimaavaa muodon variaatio (esim. *hölättää-hälättää*, *mulpata-mulata*, *hölpöttää-pälpättää*). Siihen, onko tällaisilla sanoilla ylipäänsä merkityseroa tai ovatko murteen puhujat yhtä mieltä niiden merkityksistä, Hamunen ei kuitenkaan ota kantaa. Toisen tekijän (s. 124) mainitsema murteiden koloratiivikonstruktioiden ja niiden verbien piirre on harvinaisuus tai paikallisuus. Ehkä näitä rakenteita motivoi se, että ne antavat puhujalle mahdollisuuden luovaan, suorastaan idiosynkraattiseen kielenkäyttöön. Toisin sanoen puhuja voi käyttää rakenteiden skeemaa muodostaakseen jopa uniikkeja muotoja, jotka ovat kuitenkin riittävässä määrin kuulijan

ymmärrettävissä. Nämä asiat jäävät tulevan tutkimuksen selvitettäväksi.

Hamunen esittää työssään lukuisia kuviota ja diagrammeja. Tutkittujen rakenteiden kuvaaminen konstruktiokieliopin mukaisten kuvioiden avulla onkin keskeinen osa tutkimusta. Kuviot ovat hyvin laadittuja, ja niiden lukutapaa esitellään yksityiskohtaisesti leipätekstissä. Hamunen (s. 113) katsoo, että konstruktiokuvaus on yksi tapa havainnollistaa sitä tietoa, joka kielenpuhujilla on välttämättä oltava. Tässä mielessä kuvioiden runsaskin käyttö on perusteltua. Sen sijaan enemmän olisi voinut pohtia sitä, mitä lisäarvoa kuviot tuovat semanttiseen analyysiin. Kuviot ovat usein myös varsin monimutkaisia, ja niitä tarkastellessa mieleen tulee helposti kysymys, olisiko saman informaation voinut esittää myös sanallisesti.

Lopuksi

Hamusen tarkastelemia rakenteita on käsitelty fennistiikassa toki aiemminkin, mutta Hamunen onnistuu tuomaan teemaan uuden näkökulman, ja analyysinsa pohjalta hän esittää uusia tutkimustuloksia. Kokonaisuutena työt on pidettävä varsin onnistuneena, ja edellä esittämäni huomautuksetkin ovat pieniä ja koskevat vain joitakin tutkimuksen yksityiskoh tia. Tulokset ovat moninaiset. Mitä tulee kielen rakenteen tutkimukseen, Hamunen osoittaa työssään, että koloratiivirakenne ja infinitiivadjunktit ovat merkitykseltään polyseemisiä. Koloratiivinen piirre voi liiketapahtuman kuvauksessa koskea liikkujaa, liikettä ja myös jotakin tapahtumasta aiheutuvaa seikkaa, kuten ääntä. Infinitiivadjunktien kohdalla taas erilaiset verbien ja verbirakenteiden väliset kieliopilliset tekijät vaikuttavat siihen, luonnehtiiko infinitiivin kuvaama toiminta predikaatin ilmaiseman toiminnan tapaa, keinoa, oheistekoa, menettelytapaa vai jotakin muuta.

Ehkä työn merkittävin tulos koskee kuitenkin lingvistisen teorian soveltamista ja kehittämistä. Hamunen käsittelee työssään ansiokkaasti konstruktiokieliopin avulla infinitiivadjunkteja. Argumenttirakenteita painottavassa konstruktiokieliopin teoriassa adjunktien kuvaus onkin jäänyt vähemmälle, ja tätä puutetta tämä tutkimus osaltaan korjaa onnistuneesti. Hamusen tutkijanote on hyvin teoreettinen, ja häntä voikin kuvailla ansiokkaaksi semanttisen teorian soveltajaksi ja kehittäjäksi. Tällaisessa asetelmassa piilee kuitenkin se vaara, että teoreettisen kehittelyn kasvaessa saattavat varjoon jäädä varsinaiset kielenainesten analyysin tulokset. Tutkija olisikin voinut tuoda vielä selvemmin esiin omat tuloksensa siltä osin kuin uutta fennististä tietoa nimenomaan tutkimuskohteena olevista infinitiivirakenteista työssä saadaan.

Hamusen käyttämä kieli on kohtalaisen hyvää, vaikkei tekstiä voikaan luonnehtia kevyeksi. Koska tutkimus on hyvin teoreettinen ja vaatii siksikin lukijalta paljon, olisi erityisen suotavaa, että työn sanonta olisi mahdollisimman selkeää ja ymmärrettävää. Paikoin Hamusen tekstissä on persoonallisia sananvalintoja ja jopa irtiottoja tieteellisestä tyylistä. Kaiken kaikkiaan Markus Hamusen väitöstudium on niin aihevalintansa kuin toteutuksensakin puolesta hyvin onnistunut opinnäytetyö ja ilman muuta tervetullut lisä fennistiseen tutkimukseen.

JARI SIVONEN
etunimi.sukunimi@oulu.fi

Kirjoittaja on suomen kielen professori Oulun yliopistossa. Hän toimi Hamusen vastaväittäjänä.

Lähteet

DOWTY, DAVID 2003: The dual analysis of adjuncts/complements in categorical grammar. - Ewald Lang, Claudia

- Maienborn & Catherine Fabricius-Hansen (toim.), *Modifying adjuncts* s. 33–66. Berlin: Mouton de Gruyter.
- HAMUNEN, MARKUS 2012: Koloratiivirakente, liike ja tapa. – Ilona Herlin & Lari Kotilainen (toim.), *Verbit ja konstruktio* s. 104–140. Suomi 201. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2017a: Juosten vai juoksemalla? Infinitiivisten TEN- ja MALLA-rakenteiden semantiikkaa ja murrejakaumaa. – *Sananjalka* 59 s. 125–153.
- 2017b: On the grammaticalization of Finnish colorative construction. – *Constructions and Frames* 9 s. 101–138.
- 2018: MATTA-rakenteen kognitiivista semantiikkaa. – *Virittäjä* 122 s. 356–386. <https://doi.org/10.23982/vir.64471>.
- ONIKKI-RANTAJÄÄSKÖ, TIINA 2010: Ronald W. Langacker ja kognitiivisen kielitieteen perusta. – Pentti Haddington & Jari Sivonen (toim.), *Kielentutkimuksen modernit klassikat. Kognitiivinen ja funktionaalinen kielitiede* s. 41–70. Helsinki: Gaudeamus.
- PAJUNEN, ANNELI 2001: *Argumenttirakenne. Asiantilojen luokitus ja verbien käytäytyminen suomen kielessä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SIVONEN, JARI 2005: *Mutkia matkassa. Nykysuomen epäsuoraa reittiä ilmaisevien verbien kognitiivista semantiikkaa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- TALMY, LEONARD 2000: *Toward a cognitive semantics. Volume I. Concept structuring systems*. 2. painos. Cambridge, MA: MIT Press.
- VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2008 [2004]: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Verkkoversio. URN:ISBN:978952-5446-35-7.

Onko no-partikkelilla merkitys?

Heidi Vepsäläinen: *Suomen no-partikkeli ja vastaaminen kysymyksiin keskustelussa*. Helsinki: Helsingin yliopisto 2019. 207 s. ISBN 978-951-51-5157-5. Väitöskirja on luettavissa osoitteessa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-5189-6>.

Heidi Vepsäläisen väitöskirja jatkaa suomalaista keskusteluanalyttista partikkelitutkimusta, jonka juuret ulottuvat reilun kolmen vuosikymmen päähän. 1980-luvun puolivälissä käynnistyneessä *Suomalaisen keskustelun keinot* -tutkimushankkeessa haasteena oli luoda metodisia välineitä tutkimukseen,

joka käsittelee kieltä ihmisen toiminnan muotona ja perustuu autenttisiin, tallennettuihin keskusteluaineistoihin. Lähtökohta oli lingvistinen, mutta mielenkiinnon kohteena olivat erityisesti perinteisen lauseopin ja semantiikan ulkopuolelle jäävät ”irtoainekset”, joita esiintyy ennen kaikkea puheenvuorojen alussa ja joiden tehtäviä on luontevaa lähestyä vuorovaihtuksen näkökulmasta. Metodologisesti sopivan empiirisen lähestymistavan tarjosi sosiologiasta lähtöisin oleva keskusteluanalyysi. (Hakulinen 1989: 17–19.) Samalla omaksuttiin *partikkeli*-termille kapeampi merkitys kuin se, mikä sillä